

Posudek oponenta diplomové práce

Název práce: Vývoj vztahu dospělých intaktních jedinců se sourozenci s poruchou autistického spektra

Autorka práce: Bc. Alžběta Havelková

Oponent práce: PhDr. Pavla Presslerová, Ph.D.

Autorka si v předložené diplomové práci klade otázku, jakou podobu má vývoj vztahu dospělých intaktních jedinců se sourozencem s poruchou autistického spektra. Tematicky tak navazuje na svou bakalářskou práci, kde sledovala sourozenecký vztah dospívajících intaktních jedinců se sourozenci s autismem. Studentka si zvolila téma, které je v odborné literatuře více reflektováno až v posledních letech. S rozvojem poradenských služeb pro rodiny s dítětem s pervazivním postižením, kvalitnější diagnostiky a rovněž s trendy inkluzivního vzdělávání, je téma vysoce aktuální a vyžadující hlubší empirický zájem. V tomto směru volbu tematiky práce ocenit.

Práce má standardní členění na teoretickou a empirickou (praktickou) část. Cíle práce jsou vytyčeny – ale přeci jen bych jako čtenář očekávala trochu přesnější, formulaci, resp. nahlíženou více optikou kvalitativní metodologie (*.....postihnout žitou realitu dospělých intaktních sourozenců lidí s poruchami autistického spektra.....*). V teoretické části jsou obsažena rovnoměrně témata, která relevantně souvisí s názvem práce. Řazení kapitol vykazuje dobrou logickou posloupnost, čímž umožňuje čtenáři srozumitelně rozkrývat problematiku, kterou se práce zabývá. Autorka prokazuje velmi dobrou orientaci v problematice poruch autistického spektra, pracuje s aktuálními a relevantními zdroji. Z díkce je znát zaujetí pro tematiku, oceňuji, že hlavní akcent věnovala rodinným vztahovým aspektům problematiky, sourozenectví a formulovala i poměrně neznámé koncepty (např. širší autistický fenotyp). Úvodní kapitoly komunikují s empirickou částí práce, práce působí provázaně. Ačkoliv je teoretická pasáž rozsahem spíše úspornější (23 stran), text nepůsobí encyklopedicky, ani pouze kompilačně. Autorka se dobře vypořádala s tématy, které úzce souvisí s výzkumnou pasáží, vyhnula se nadbytečné obšírnosti.

V empirické části diplomantka prokázala znalost metodologického zázemí, i přiměřenou míru úrovně prezentace dat, jejich postupnou analýzu i interpretaci. Tyto předpoklady jsou v souladu s kritérii kladenými na kvalitativně orientovaný výzkumný design. K vytyčeným cílům práce je volba metodologického nástroje (semistrukturovaný rozhovor) adekvátní. Podrobněji mohlo být popsáno odůvodnění volby metody analýzy dat – otevřené kódování. Proces práce s kódováním je popsán v adekvátní formě. Poznámku mám ještě k volbě některých výzkumných otázek, je škoda, že jsou položeny jako uzavřené.

Analýzou získaných dat z polostrukturovaných rozhovorů se studentka pokusila o zachycení subjektivní zkušenosti pěti probandů se vztahem se sourozencem s poruchou autistického spektra. Z hlediska vzorku je evidentní věková homogenita účastníků, ale další atributy jako je pořadí narození sourozenců, věkový rozdíl, pohlaví ale i typ autismu a také věk, kdy byla sourozenci porucha diagnostikována, je již velmi heterogenní. Tento různorodý vzorek v takto koncipované studii nevnímám jako překážku, ale naopak jako příležitost identifikovat variabilitu vývoje sourozeneckého vztahu. Vítám také stručné medailonky jednotlivých účastníků (s. 35), zde bych z formálního hlediska doporučila uvést číslo a název tabulky. Studentka pracuje s pomyslnou časovou osou sourozeneckého vztahu, včetně určité anticipace budoucího vývoje. Do této časové optiky aplikuje kategorii stresu a také osobnost intaktního jedince a jeho profesní orientaci, resp. vybrané životní volby. Všechny tyto kategorie vztahuje k vlivu sourozeneckého vztahu, ať již přímého či vysuzovaného z očekávání či obav o budoucnost sourozence s autismem. Získaná data považuji za přínosná, zvláště v možnosti aplikace v poradenských službách pro rodiny s dětmi s PAS, ale i v rámci individuálního poradenství či psychoterapie.

V poměrně rozsáhlé diskusi autorka svá zjištění sumarizuje do podoby odpovědí na výzkumné otázky. Ty zde nejsou explicitně vyjádřené, jen popisně, čeho se týkaly, tím je pro čtenáře trochu obtížnější se v textu rychle zorientovat. Zároveň ale diskuse působí přesvědčivě, interpretační rovina je na dobré úrovni. Svá zjištění konfrontuje s relevantní literaturou, reflektuje možné nedostatky a omezení výsledků, které nelze s ohledem na malé množství respondentů generalizovat.

Z jazykového hlediska nelze mít k práci výraznějších připomínek, je psána čtivě, přitom je zachována kvalita odborného jazyka a dikce. Vážnější nebo frekventované gramatické chyby či překlady se v textu nevyskytují. Práce naplňuje parametry pro daný typ kvalifikační práce, je dodržen požadovaný rozsah textu a obsahuje veškeré povinné součásti práce.

Diplomovou práci Alžběty Havelkové doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 13.5.2021

PhDr. Pavla Presslerová, Ph.D.